

energy**efficiency**consultants

**Reducerea costurilor cu energia electrică
și gazele naturale în anul 2022**
- analiză, evaluare și recomandări -

Energy Efficiency Consultants

Cuprins

Introducere	2
Evoluția și cauzele creșterii prețurilor la energie electrică	4
Producătorii de energie electrică	4
Furnizorii de energie electrică	6
Impactul creșterii prețurilor	7
Soluții și posibile măsuri de reducere a prețurilor și/sau costurilor	7
Pe termen scurt	7
Pe termen mediu	9
Evoluția și cauza creșterii prețurilor la gaze naturale	10

Introducere

Având în vedere faptul că energia electrică și gazele naturale sunt factori esențiali în orice proces de producție și/sau desfășurarea de servicii, orice eroare de management din partea entităților ce dețin controlul producției și/sau distribuției acestor produse generează costuri cu efect exponențial în economie.

Creșterea cu doar câteva puncte procentuale a energiei sau a gazelor naturale se propagă în aval, începând cu etapa de producție, continuând cu transportul și distribuția, până la vânzarea efectivă, fiecare dintre actorii implicați căutând să își protejeze investiția, încadrarea în bugetele proiectate și, desigur, profitul. Astfel, fiecare va căuta să transfere creșterea prețului către clientul său, iar, la capătul ciclului, costul este suportat de către clientul final – de regulă, cetățenii. În cazul unităților de stat, creșterea acestor prețuri se suportă prin alocarea de fonduri de la bugetul statului, susținut tot de către cetățeanul contribuabil, deci de cel care, pe fond, suportă de unul singur aceste majorări.

Creșterea accelerată și masivă a acestor prețuri va avea efecte majore, generând un efect de domino asupra vieții economice și sociale. Companiile care nu vor putea suporta aceste costuri vor fi închise, iar dispariția lor de pe piață va genera situații similare pentru companiile care ar putea suporta aceste costuri, dar care vor rămâne fără piață de desfacere. Creșterea prețurilor afectează inclusiv companiile specializate în producția de export, produsele românești urmând a deveni necompetitive pe piețele externe. Închiderea companiilor va genera un dublu efect negativ: în primul rând, statul își va vedea redusă baza de impozitare, iar în al doilea rând, personalul disponibilizat va îngroșa rândurile celor ce vor trebui susținuți de stat – șomeri și/sau asistați sociali. Astfel, statul, în loc să încaseze, va trebui să găsească resurse pentru susținerea unui număr din ce în ce mai mare de persoane.

Cursul de schimb valutar va fi afectat, dat fiind faptul că vor scădea drastic exporturile, dar vor crește importurile pentru produsele cu preț necompetitiv, din producția internă. România importă și va importa și mai multă energie, iar influența cursului de schimb va duce la o creștere și mai mare a prețului energiei! Având în vedere ratele de plată la datoria externă și necesarul de valută, va apărea încă o presiune pe cursul de schimb. Deci, efectele se manifestă, atât pe vertical, cât și orizontal, ducând la destructurarea întregului sistem economic.

Energia și gazele naturale sunt produse esențiale în societatea de astăzi, atât pentru un trai decent, cât și pentru economie. Nu există un produs sau serviciu, nicăieri în lume, care să nu înglobeze, câtuși de puțin, în costul său, energie electrică.

În ultimele 12 luni, prețurile medii, la clientul final, au crescut de la 90 lei/Mwh (fără tarife), la aproximativ 500 lei/Mwh (creștere de 500%) – la gaze naturale, iar la electricitate, de la 250 lei/Mwh (fără tarife), la 1500 lei/Mwh (creștere de 600%).

Aceste creșteri au un impact devastator atât în bugetul persoanelor fizice și al companiilor, cât și în cel al autorităților publice centrale și locale. În loc ca sumele de bani existente să fie alocate investițiilor, acestea vor fi redirecționate către plata facturilor la utilități, fapt ce va antrena întârzieri în dezvoltare și modernizare.

Trebuie să devenim conștienți de faptul că, odată intrată în implozie, economia României va avea șanse foarte reduse să își revină, ceea ce va genera rapid falimentul statului! Dacă se urmărește acest lucru, atunci șansele de succes sunt de 99%! Ne aflăm în fața ultimei oportunități de a stopa acest dezastru!

Evoluția și cauzele creșterii prețurilor la energie electrică

Pentru a avea un răspuns cât mai coerent la această problemă, va trebui să cercetăm cauzele care au determinat apariția ei.

Mergând pe lanțul producător-transportator-distribuitor-furnizor, se poate observa că transportatorul și distribuitorul au prețuri reglementate de către ANRE, iar creșterea acestor tarife a fost relativ mică, în comparație cu creșterea energiei active/gaze marfă. Deci, ar rămâne de cercetat în zona de producție și furnizare.

Producătorii de energie electrică

Piața de producție a energiei electrice se poate încadra relativ ușor în definiția de oligopol, care este o formă a concurenței imperfecte, constând dintr-o structură de piață caracterizată printr-un număr foarte limitat de vânzători mari, ce asigură cea mai mare parte a ofertei unui anumit bun sau serviciu, solicitat de numeroși cumpărători sau consumatori, și care sunt *conștienți de interdependența lor în adoptarea de decizii strategice, privitoare la preț, volumul producției și calitatea produselor, fapt care le conferă o poziție dominantă colectivă.*

Există trei producători mari, Hidroelectrică, Nuclearelectrică și Complexul Energetic Oltenia (CEO), care au împreună o cotă de piață de aproximativ 80% și care au drept acționar majoritar statul român.

Comportamentul de piață al acestor companii dictează piața, restul producătorilor neavând suficientă putere de influență asupra prețului.

Începând cu luna mai 2021 (coincidență sau nu – dar cam în același timp cu anunțul privind creșterea prețurilor la certificatele de emisii de gaze cu efect de seră), prețul energiei vândute pe piața contractelor bilaterale a început să crească ușor (cu 10%), creșterea fiind inițiată de către CEO. Au urmat, la scurt timp, alte valuri de creșteri, din partea celorlalte două companii de stat.

Astfel, din iunie 2021, până în decembrie 2021, au existat mai multe creșteri de preț, culminând, spre sfârșitul anului, cu tranzacții, între producător și furnizor, pe piețele bilaterale, la prețuri de 1.200 lei/Mwh, iar pe PZU (Piața Zilei Următoare) la 2.000 lei/Mwh.

Aceste creșteri de preț, dincolo de faptul că sunt simultane, nu sunt justificate de creșterea costurilor de producție, decât parțial, la CEO, unde, la costul de producție, se adaugă un plus de

aproximativ 40 euro/Mwh (în 2021, prețul certificatului de emisii de gaze cu efect de seră a crescut de la 60 euro la 100 euro). Și, probabil, acest preț va continua să crească în 2022, inclusiv din cauza cursului valutar.

La celelalte două companii de stat, nu au existat creșteri de cost de producție și nu există niciun motiv real (altul decât speculativ), care să determine creșterea prețului cu 600%. Singura justificare reală (în costuri) a creșterii de preț ar putea fi la producătorii de energie electrică din cogenerare, dar chiar și în acel caz, creșterea prețului gazului este speculativă.

Mai mult, explicația domnului Ministru al Energiei oferită presei, conform căreia prețul la CEO a crescut din cauza certificatelor de carbon (iar ceilalți doi producători s-au „aliniat” la prețul CEO) sfidează orice regulă de concurență loială și economie de piață.

Faceți un simplu joc de imaginație: în loc de energie, alegeți alt produs important (de ex: motorină, grâu, pâine, lapte, ulei) iar drept acționar majoritar, în loc de statul român, o companie privată. Prin urmare, să zicem că o companie privată este acționar majoritar la alte trei companii, care comercializează 80% din motorina din România. Una dintre aceste companii are o creștere de costuri de 70% (cum a fost cazul CEO, unde prețul certificatelor de carbon a crescut de la 60 euro, la 100 euro). Această companie decide să crească prețul la motorină de la 7 lei/litru la 40 lei/litru, urmând ca imediat și celelalte două companii, deținute de același acționar majoritar, decid să „alinieze prețul” – conform declarației domnului Ministru al Energiei – la 40 lei/litru, pentru că se poate, iar niciuna din instituțiile de control nu intervine.

De asemenea, o situație greu de înțeles este cea în care Hidroelectrică vinde energie către persoane fizice cu 250 lei/Mwh, iar către persoane juridice – cu 2.500 lei/Mwh (de 10 ori mai mult). Este destul de improbabil să existe un domeniu în care prețul unui produs vândut en-detail să fie de 10 ori mai mic decât prețul en-gros. Ca și cum va duceți la benzinărie, să cumpărați combustibil pentru mașină la un preț de 7 lei/litru, dar dacă va duceți la rafinărie, să cumpărați o cisternă de combustibil, prețul este 70 lei/litru. Este profund incorect față de ceilalți furnizori și denaturează piața concurențială. În plus, este o modalitate îndoielnică de a acționa în scopuri de protecție socială, dacă aceasta a fost intenția. Foarte mulți furnizori, care nu au un acord de achiziție a energiei electrice (PPA) încheiat cu Hidroelectrică, se vor închide, dacă nu au închis încă, și nu va mai exista competiție pe piața persoanelor fizice.

Prin urmare, cauza majoră a creșterii prețului energiei provine de la producători, și aici trebuie intervenit.

Liberalizarea pieței nu constituie cauza creșterii prețurilor, din două motive:

- liberalizarea a fost începută cu mult timp în urmă, atât la persoane juridice cât și la persoane fizice, și nu a determinat creșteri de preț;
- liberalizarea nu a dus la o creștere de consum/cerere; dacă un consumator a schimbat furnizorul sau contractul (adică a trecut pe piața liberă, de la serviciul universal), el nu și-a mărit consumul.

Furnizorii de energie electrică

Această creștere este cauzată de următorii factori:

1. **Volatilitatea pieței spot și costurile mari cu dezechilibrele.** Furnizorul cumpără energia de la producător și o vinde la consumatorul final, însă nu vinde exact aceeași cantitate de energie, pentru că nimeni nu consumă exact la fel, în fiecare oră (interval bază de decontare). Prin urmare, furnizorul este nevoit să suporte și costurile aferente corectării dezechilibrelor din PZU sau ale Părților Responsabile cu Echilibrarea (PRE) și să adauge aceste costuri la prețul energiei. Iar PZU este o piață cu o volatilitate ridicată, ajungând în decembrie la prețuri la peste 2000 lei/Mwh, în anumite ore.

2. **Legea plafonării și compensării:** furnizorul include toate tarifele și taxele în factură, deși nu sunt ale sale (transport, distribuție, cogenerare, acciză, TVA, certificate verzi, servicii sistem) și nu este scutit sau amânat de la plata lor. Prin legea plafonării și compensării, furnizorul se vede nevoit să cumpere scump energia activă de la companiile de stat, să adauge costurile sale, să adauge costurile reglementate și să vândă la un preț plafonat și compensat, urmând să primească diferența de bani, cândva... nu se știe când, de la stat. Această situație duce la necesitatea finanțării de la bănci, pentru acei furnizori care pot lua credit, și, implicit, la o creștere de costuri. Mai mult decât atât, această lege a condus deja la pierderea încrederii furnizorilor, cu privire la evoluția pieței și recuperarea de la stat a sumelor respective, iar acest lucru se vede în numărul de furnizori ofertanți pe SEAP/BRM, cât și pe site-ul ANRE.

3. **Legea plafonării și compensării:** obligativitatea de a furniza energie fără garanția recuperării banilor. Furnizorii nu pot deconecta un client care nu plătește factură. Acest lucru adaugă un cost la prețul final.

Impactul creșterii prețurilor

Creșterea prețurilor la energie afectează pe toată lumea: persoane fizice, companii, autorități publice.

O estimare brută, preliminară, arată că statul va câștiga aproximativ 5 miliarde lei din dividendele de la companiile producătoare de energie și gaze, dar va avea costuri directe (facturi mai mari la energie, gaze, precum și creșteri de costuri la bunurile și serviciile necesare instituțiilor) de aproximativ 10 miliarde lei. Costurile indirecte (închideri de companii, șomaj, scăderea încasărilor, plata plafonărilor și compensărilor etc.) vor fi chiar mai mari decât costurile directe, iar statul, din punct de vedere financiar, va ieși pe minus la sfârșit.

Lipsa de competitivitate cu produsele din import, costurile cu CPT (consumul propriu tehnologic) al transportului și distribuției, precum și epuizarea bugetelor autorităților publice sunt efecte vizibile deja.

Trebuie reținut faptul că gradul de reziliență este scăzut în România. Revenirea unei companii pe piață nu se realizează simplu. Companiile care se vor închide acum nu se vor redeschide imediat ce prețul va scădea. Iar cu cât va trece mai mult timp, cu atât șansele de redeschidere vor scădea. Forța de muncă va pleca în străinătate, echipamentele se vor deprecia sau se vor deteriora, spațiile de producție și comerț se vor închide, contractele de aprovizionare și desfacere existente se vor anula, iar repornirea activităților va fi greu de realizat.

Soluții și posibile măsuri de reducere a prețurilor și/sau costurilor

Pe termen scurt

Prima și cea mai importantă soluție este condiționată de principala cauză a creșterii prețului, și anume **prețul energiei vândute de producător**.

O primă variantă este să se impună mai întâi o plafonare a prețului și/sau a profitului la producător, într-un quantum procentual prestabilit față de prețul de producție, și care să permită sustenabilitatea și dezvoltarea acestora, și abia apoi o plafonare la furnizor (la o valoare superioară plafonării la producător și nu ca acum).

Această plafonare, justificată de existența oligopolului, poate lua forma unei plafonări maxime a prețurilor pe piețele de tranzacționare (PCCB_LE – Piața Centralizată a Contractelor

Bilaterale cu Licitație Extinsă, PCCB_NC – Piața Centralizată a Contractelor Bilaterale prin Negociere Continuă, PZU etc.) și are mai multe avantaje:

1. Permite producătorilor să vândă peste costul de producție, care se situează la aproximativ 130 lei/Mwh la Hidroelectrică și Nuclearelectrică, 250 lei/Mwh la CEO – fără certificat de carbon, 200 lei/MWh la cogenerare – dacă se aplică aceeași plafonare la prețul gazului, iar la fotovoltaic și eolian reprezintă un preț rezonabil.

2. Se poate plafona prețul la furnizor la o valoare superioară (de exemplu, 400 lei/MWh), care să nu mai necesite decontarea de către stat a diferenței de preț între prețul de achiziție/vânzare și prețul plafonat.

3. Furnizorii nu vor mai avea probleme de cashflow și risc de blocaj financiar, care se poate propaga pe tot lanțul, având în vedere că ei colectează toate costurile și tarifele.

A doua variantă este să se lase liber prețul pe aceste piețe, dar să se plafoneze prețul pe care îl plătește furnizorul producătorului (de exemplu, se lasă liberă licitația, dar se plafonează prețul plătit de furnizor către producător la 300 lei/MWh, în tranzacțiile bilaterale între producător și furnizor, urmând ca statul să plătească producătorului diferența, până la prețul cu care a fost încheiată tranzacția). Această opțiune prezintă următoarele avantaje:

1. Compensarea se face între o companie cu acționar majoritar de stat și statul român. Adică statul încasează suprataxa de 80% și dividende și plătește diferența de preț între prețul plafonat și valoarea la care a fost închisă licitația între producător și furnizor.

2. Se poate plafona prețul la furnizor la o valoare care să nu mai necesite decontarea de către stat a diferenței de preț între prețul de achiziție/vânzare și prețul plafonat.

3. Furnizorii nu vor mai avea probleme de cashflow și risc de blocaj financiar, care se poate propaga pe tot lanțul, având în vedere că ei colectează toate costurile și tarifele.

Dezavantajul acestei variante este că statul nu va mai câștiga la fel de mult din dividende, dar își va diminua foarte mult pierderile din economie, salvând companiile și locurile de muncă și economisind bugetele persoanelor fizice, instituțiilor și companiilor.

Din perspectiva tranzacționării, pe piața centralizată se creează un coș de producție de energie, în așa fel încât să poată fi tranzacționată și energia mai scumpă de la CEO și din cogenerare (grevate de costurile cu certificatele de carbon).

Adoptarea acestor măsuri este necesară și urgentă, însă insuficientă, având în vedere că o mare parte din energia pentru 2022 a fost deja tranzacționată la un preț mare. Prin urmare, este necesară o completare, cu următoarea măsură (bineînțeles, cu acordul furnizorilor): prelungirea

contractelor de furnizare cu clienții existenți pe încă 2 ani, de preferat cu clauze de penalități pentru reziliere anticipată, la un nou preț, care să fie un **preț mediu** între prețul energiei pe 2022 și noul preț plafonat la producător și, eventual, și la furnizor. Astfel, se va crea un nou preț, mai mic decât cel existent, dar suficient de avantajos pentru toate părțile implicate: producător, furnizor, consumator și, implicit, stat. Nimeni nu va pierde, deși este posibil ca unii să câștige mai puțin, dar va permite gestionarea ulterioară a problemei, la un cost rezonabil, fără falimente în masă, șomaj, inflație, recesiune, convulsii sociale etc.

Această soluție, deși poate părea dezavantajoasă pentru producători, este, până la urmă, și în beneficiul lor, pentru că, deși, în acest moment, cererea este mai mare decât oferta, din cauza prețurilor mari, piața se va regla singură sau controlat. Reglarea controlată a fost descrisă mai sus. Reglarea singură va însemna o serie de închideri de consumatori. Acești consumatori nu se vor închide coordonat, până la nivelul egalizării cererii cu oferta, ci se vor închide abrupt, într-un număr mare, dezechilibrând piața în sens invers, și anume cererea va fi cu mult mai mică decât oferta. Energia nu se stochează. Se poate exporta o parte, dar există unele limitări tehnice, și, prin urmare, anumite capacități de producție vor trebui închise, deci producătorii vor avea de suferit, lista începând cu CEO. Însă trebuie reținut faptul că este necesar să se păstreze CEO, nu poate fi închis complet. Prin urmare, această soluție va asigura stabilitate pe termen lung și producătorilor.

Pe termen mediu

Având în vedere deficitul de producție de energie, constrângerile de mediu (certIFICATELE de carbon se vor scumpi), o viitoare mentenanță prelungită a unui reactor (deci scădere de producție), o potențială scădere a producerii de energie hidrolică în acest an (având în vedere seceta din prezent), dependența investițiilor în capacități de producție de limitările tehnice de transport ale Transelectrica, iar, pe de altă parte, faptul că proiectele mari discutate (reactoarele 3 și 4, hidrocentralele cu constrângeri de mediu, termocentrala de la Iernut, hidrocentrala prin pompaj de la Tarnița) nu vor injecta energie în sistem decât, în cel mai fericit caz, peste 3-8 ani, indiferent de gândirea deziderativă pe care o avem, se întrevăd câteva soluții mult mai pragmatice și cu posibilități reale de implementare în 1-2 ani.

Una dintre aceste soluții ar fi stimularea companiilor private (fabrici, depozite, hypermarketuri, malluri care dețin clădiri și/sau teren) să instaleze **panouri fotovoltaice**, pentru acoperirea parțială a consumului propriu și livrarea excedentului în rețea.

Stimularea ar trebui să presupună cel puțin două măsuri: stimulare fiscală (amortizare accelerată) și simplificarea legislației (avize, autorizații etc.). Dacă 2.500 de unități, la nivel național, ar instala o medie de 300 Kwh, am beneficia relativ repede de o creștere a capacității instalate de 750 MWh (cât un reactor nuclear), cu mențiunea că nu ar produce în bandă, dar ar produce și în vârf, când avem deficit.

Această variantă are și marele avantaj că nu este limitată tehnic de Transelectrica, oferind timp pentru implementarea altor măsuri. De asemenea, astfel de proiecte sunt bancabile, finanțabile din fonduri europene sau de companii ESCO, și, mai mult, sunt investiții care creează plusvaloare, TVA și locuri de muncă.

O altă soluție – cu un impact mai mic, dar important – este legată de **eficiența energetică**. Consumatorii industriali (anumite categorii), cât și o parte dintre autoritățile publice, au obligația de a efectua audit energetic și de a lua măsuri de reducere a consumului. Aceste măsuri, multă vreme neglijate, nu presupun doar stingerea luminii. Pot fi și măsuri de înlocuire a consumatorilor cu consumatori care oferă același beneficiu, dar cu un cost energetic mult mai scăzut (cel mai bun exemplu fiind iluminatul incandescent versus iluminatul led). Implementarea cât mai rapidă a acestor măsuri ar scădea cererea de energie, fără a afecta confortul. Iar costul acestor investiții se amortizează repede (maxim 3 ani), având în vedere prețurile actuale la energie electrică.

O a treia soluție, dar din punct de vedere al reducerii efortului financiar al companiilor, este (acolo unde este posibil și cu stimulente din partea statului) **mutarea producției și a consumului mare** din profilul vârf în profilul gol (noapte și weekend), unde prețurile sunt aproximativ la jumătate, precum și adoptarea unui preț la energie profilat acestui consum.

Evoluția și cauza creșterii prețurilor la gaze naturale

Cauzele creșterii prețului la gaze sunt asemănătoare cu cele de la energie, doar că sunt alți jucători: Romgaz (acționar majoritar fiind statul român), OMV Petrom (acționar minoritar fiind statul român). Gazprom, cu aproximativ 20% cotă de piață, asigură doar consum de vârf, pentru iarnă, neavând o cotă de piață atât de mare în România, pentru a influența decisiv prețul.

Soluțiile sunt similare cu cele de la energie electrică, dar cu particularitățile specifice produsului.

- Stimularea investițiilor în producția de biogaz și a utilizării acestuia în centrale de cogenerare sau trigenerare, după caz;
- Panouri solare pentru apă caldă;
- Evaluarea consumului per unitate de produs și penalizarea consumurilor excesive, pentru a determina auditarea și implementarea măsurilor de reducere a consumurilor, respectiv a amprentei de carbon;
- Obligația autorităților publice locale de optimizare a consumurilor (de exemplu, iluminat cu led).

În orice criză, există și o oportunitate. Implementând măsurile corecte, această criză se poate transforma într-o șansă de a crește și de a moderniza capacitățile de producție energetică, de a asigura o tranziție la verde, cu bani europeni, cu creștere economică prin plusvaloare și de a obține mai multe încasări pentru companii, oameni și, implicit, buget.

În caz contrar, de inacțiune sau de acțiune inadecvată, fără a ținti cauzele reale ale problemei, vom asista neputincioși la o criză economică fără precedent, care va afecta grav persoanele fizice, companiile și bugetele instituțiilor. Și nu doar din punct de vedere financiar, ci și al disponibilității produselor și serviciilor.

Valentin Niculae
Expert energie
Energy Efficiency Consultants
Februarie 2022